

Gondolatok az 1969. évi iparifa-felhasználás helyzetéről

HALÁSZ LÁSZLÓ

A gazdaságirányítás új rendszerének második éve a fanyagfelhasználás területén több olyan örvendetes meglepetést hozott, amit érdemes megfontolás tárgyává tenni és a fagazdaság gyakorlati munkájában hasznosítani.

Magyarországon a faanyag-felhasználás színvonala — az elmúlt évtizedben — az ipari termelés növekedésének függvényében, illetve a nemzeti jövedelem emelkedésével lineárisan növekedett, általában közel azonos mértékben. Az egycsatornás szférába tartozott az elmúlt évben is a fenyőfűrészáru és fenyőgömbfa forgalmazása, tehát a felhasználók az ERDÉRT Vállalattól történt megrendelés alapján szerezték be a részükre szükséges fenyő iparifa-anyagot.

Hazánkban 1969-ben a legnagyobb volument képviselő iparifa választék — a fenyőfűrészáru — felhasználása gyakorlatilag az előző év felhasználási szintjén realizálódott, ami azt jelenti, hogy e népgazdaságilag fontos iparifa választék felhasználási növekedését sikerült megállítani. A különböző felhasználó szférák részére az ERDÉRT Vállalat 1968-ban 1 230 000 m³-t értékesített, 1969-ben 1 190 000 m³ volt az értékesítés mennyisége.

A fenyőfűrészáru felhasználás stagnálásának egyik legdöntőbb oka a szigorúan végrehajtott pénzügyi politikánk következménye. Egyértelműen igazolást nyert az idei nyitókészlet ténytámadatai alapján, hogy a termelő, illetve felhasználó üzemekben felesleges iparifa készletek már nagyban-egészben felszámolódtak. Ezen a területen a termelőeszközkereskedelem funkcióit betöltő ERDÉRT Vállalat készletező telepein viszont a fenyőfűrészáru készletek volumene — ha nem is a kívánt áruösszetételben — de örvendetes módon növekedett. Az ERDÉRT Vállalat telepein az 1968. évi 117 000 m³-es zárókészlet a múlt év végére 181 000 m³-re emelkedett.

Ezzel kapcsolatban szükséges azonban megjegyezni, hogy a TEK vállalat árukészlet emelkedéséhez szükséges készlethitel biztosítását csak következetes, szívs elvi munkával lehetett a Nemzeti Banknál elérni. Sajnálatos módon az év közben igényelt forgóhitelek kiutalása bizonyos vállalatfejlesztési pénzügyi keret-elvonással volt összekapcsolva: ami azt jelenti, hogy folyó évben a vállalati fejlesztési keretösszeg közel egyharmada — készlethitel-feltöltés miatt — elvonásra kerül.

A fenyőfűrészárut felhasználó vállalatokat a takarékos anyaggazdálkodás irányába kedvezően befolyásolta a tavaly január 1-én bevezetett 22⁰/₀-os termelői áremelés is, annak ellenére, hogy ez az árszint-módosítás még mindig nem ösztönöz kellő mértékben a fahelyettesítés irányába, mivel ezen a területen alkalmazható helyettesítő mű- és egyéb anyagfeleségek árszintje még jelenleg is magasabb, mint a fenyőfűrészáru felemelt ára.

Az új mechanizmus adta faanyag-forgalmazás keretein belül a másik nagy volumenű — kereken 1,3 millió m³ — fontos import iparifaanyag választék, a fenyőgömbfa értékesítésében — ahol az egycsatornás forgalmazási rendszer még megvolt — igen pozitív eredményeket hozott a közgazdasági, elsősorban a piaci szabályozók kisugárzása a faanyag-takarékosság terén. Az elmúlt évben már nem volt egyetlen olyan alárendeltebb fenyőgömbfa választék sem, amely a készletező és manipuláló telepeinkről értékesítésre ne került volna.

Példaként meg kell említeni, hogy az ország növekvő göngyöleganyag-ellátása, ami nálunk — ellentétben a nemzetközi tendenciákkal, még mindig fa-alapanyagú csomagolóanyagokban csapódik ki — a reguler fenyőfűrészáru helyett egyre inkább az alárendeltebb, alacsonyabb értékű fenyő és lágylombos

gömbfa választékok irányába tolódott el. A folyó évben megszűnt állami Ládaipari Vállalat 1969-ben több mint 60 000 m³ megrendelt klasszikus import fenyőfűrészáru választékról tudott lemondani, miután a termelési programját döntően — a piaci árszabályozók miatt — alacsonyabb értékű, de a szükségletét kielégítő alapanyaggal valósították meg. Az elmúlt kilenc évben a Ládaipari Vállalat láda-termelésének alapanyag szükséglete az 1. táblázat szerinti választékarányt tükrözte.

Pár évvel ezelőtt még a legnagyobb import gömbfa felhasználó szektor a bányaiipar volt. 1969-ben a bányászat import méretezett bányafa igénye mindössze 215 000 m³ volt, s ez azt eredményezte, hogy 10 tonna kitermelt szénre eső fajlagos fenyő bányafa felhasználás 0,081 m³-re csökkent, s ez a színvonal eléri a technológiailag sokkal jobb körülmények között dolgozó európai bányák fajlagos bányafa felhasználását. A hazai bányaiipar felfelhasználásának dinamikáját a 2. táblázat szemlélteti. (A két táblázatot lásd a 252. oldalon.)

Részben a széntermelés csökkenése, részben pedig a fahelyettesítés és a manipulált import fenyő bányafa nagyarányú előretörése következtében a bányászat fajlagos iparifa felhasználása állandóan csökken.

Az import fenyő ipari-faanyagok felhasználásának elért mutatói mellett fontos és talán érdekes is rávilágítani arra a körülményre, hogy a lombos szelvényáru-féleségek értékesítése az 1967. évi 190 000 m³-es tényszámról a múlt évben 170 000 m³-re csökkent.

A fenyőfűrészáru rohamos növekedésével ellentétben a lombos fűrészáru belföldi felhasználása — a bükk fűrészáru kivételével — évről évre csökkenő tendenciát mutat: ezért lehetett már az elmúlt évben közel 100 000 m³ lombos szelvényárut exportálni, ami nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a fa és fatermékek külkereskedelmi mérlegének egyenlege mintegy 20 millió deviza Ft-tal javult a múlt évben az 1968. évi szinthez képest.

A lemezipari termékek felhasználása az összes iparifa fogyasztáshoz viszonyítva tavaly is tovább növekedett. Változatlanul emelkedett a farostlemez felhasználás, az enyvezettlemez-forgalom viszont egy szinten mozog.

A hagyományos lécbetétes bútortal felhasználásban ugyanaz a tendencia érvényesül pár év óta, mint az enyvezett lemez felhasználás terén. A faforgácslap felhasználás örvendetes módon tovább emelkedett, a készletezői készletek múlt év végén e fontos cikkben úgyszólván nullára csökkentek. Ha a forráslehetőségek jobbak, még 10 000 m³-es nagyságrendben is lehetett volna többet értékesíteni faforgácslapból mind a bútortal, mind az építőipar területén. Az egy főre eső faforgács-pozdorja bútortal felhasználásunk több mint 60%-a az európai fogyasztásnak, a farostlemez fogyasztás viszont már megközelíti Magyarországon az európai fogyasztás mértékét. Míg az elmúlt években a bútortal termézetes furnér felhasználása állandóan növekedett, addig a múlt évben a devizaigény csökkentésén kívül, a gyártási folyamaton belül alkalmazott nagyobb arányú hasznosítás és a modern, korszerű kereskedelmi módszerek bevezetése a furnér szükségletet csökkentette: az import furnér forgalom volumene harmadára esett vissza az 1968. évi behozatalnak. Az ERDÉRT Vállalat múlt évi furnér készlete több mint másfél millió m²-re emelkedett, tehát érkezett az idő, amikor Magyarországon furnérhiányról már nem beszélhetünk.

A tavalyi fontosabb iparifa-féleségek forgalmazási tényszám mutatóiból megállapíthatjuk, hogy az elmúlt években igen gyors ütemben növekvő fenyőfűrészáru felhasználásunk mértéke lelassult. Ez a tendencia azonban döntően a belső piac pénzügyi intézkedéseinek függvénye és nem a fahelyettesítő anyagok szélesebb körű alkalmazásának eredménye, ezért véleményünk szerint tartós nem lehet. Az ERDÉRT Vállalat idén az előző évek forgalmazási emelke-

Az állami ládaipar alapanyag felhasználása
(m³-ben)

1. táblázat

Megnevezés	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Fenyőfűrészáru	109 805	115 158	118 445	132 093	155 626	123 360	107 722	125 281	124 902	78 679
Fenyőgömbfa választék	7 472	29 394	46 213	62 378	32 980	59 612	53 391	61 683	73 893	84 080
Nyár papírfá import	—	—	—	—	8 884	19 398	53 986	52 767	29 352	35 247
Hazai lombos gömbfa választék ..	29 016	32 113	36 261	17 593	26 871	18 644	7 876	22 731	21 984	21 391
Farostlemez.....	1 055	1 468	1 870	1 929	1 554	1 368	1 568	1 436	1 873	1 870

Bányafa és béleelőanyag felhasználás az 1960—1969. évben

2. táblázat

Év	Bányafa és béleelőanyag felhasználás									
	Fenyő 1000 m ³	Fajlagos 10 tonna szénre m ³	Lombos 1000 m ³	Fajlagos 10 tonna szénre m ³	Pillérfa 1000 m ³	Fajlagos 10 tonna szénre m ³	Összes		Béleelőanyag 1000 fm	Fajlagos 10 tonna szénre fm
							bányafa 1000 m ³	fajlagos 10 tonna szénre, m ³		
1960.	493	0,186	176	0,066	70	0,027	739	0,279	69 416	26,2
1961.	540	0,193	178	0,063	79	0,028	797	0,283	74 799	26,5
1962.	518	0,181	183	0,064	73	0,026	774	0,283	71 612	26,5
1963.	509	0,167	187	0,061	88	0,029	784	0,257	76 933	25,0
1964.	489	0,155	176	0,056	93	0,029	758	0,240	77 373	25,2
1965.	457	0,146	162	0,052	93	0,030	712	0,227	76 035	24,2
1966.	389	0,128	149	0,049	75	0,025	613	0,202	72 891	24,0
1967.	293	0,108	120	0,045	59	0,022	472	0,175	63 851	23,6
1968.	256	0,094	109	0,040	58	0,021	423	0,155	60 618	22,3
1969.	215	0,081	88	0,033	48	0,018	351	0,132	56 844	21,5

dését vette alapul az éves fenyőforgalmazási tervének kialakításában, és ehhez a szükséges importforrást is biztosítja.

A lombos fűrészáru a fenyőfűrészáru helyettesítőjeként, sajnos ma még nem képvisel jelentős anyagmennyiséget, ezért a tavalyi gyakorlat alapján idén is tovább kívánjuk fokozni különböző lombos szelvényáru-féleségek tőkés exportját.

Miután a baráti országok többségéhez képest az egy főre eső farostlemez és faforgácslap felhasználás terén meglehetősen lemaradásban vagyunk, a jövőben mind a bútoripari, mind az építőipari faforgácslapokban a szükséglet jelentős növekedésével kell számolnunk. Az új, most belépő hazai faforgács-üzemek késztermékeire és a szocialista relációból beszerezhető agglomerált lapokra igen nagy szüksége lesz a hazai felhasználó iparnak.

A csomagolóeszközök gazdaságtalan összetételének javítása érdekében az e célra felhasználható papír- és kartonfogyasztás várható emelkedése mellett a fenyőfűrészáru további csökkenése révén az alárendeltebb gömbfa-féleségek felhasználására idén is számítunk. Az import fenyőgömbfa-féleségek manipulációjának a szükséglet szerinti irányításával e cikkekből a hazai felhasználók kielégítése mellett 1970-ben is biztosítani tudjuk a tőkés fenyő-export termelését az 1968. évi szinten. A vékony méretű import fenyőgömbfa alapanyag léggazdaságosabb értékesítési feltételeit biztosítja e kereskedelmi célkitűzésünk megvalósítása.

A hazai iparifa fogyasztásunk 1969. évi mutatói a piaci mechanizmus követelményeinek megfelelően alakultak, s ha idén gyors ütemű szükséglet-növekedés nem is várható, még akkor is számolnunk kell a tavalyinál magasabb iparifa-felhasználási igények jelentkezésével valamennyi érdekelt felhasználó szektor területén. A jelentkező faanyag szükségleteket a fagazdaságnak — a TEK vállalat segítségével — ütemesen és zavartalanul úgy kell biztosítani, hogy a fogyasztói piacon a kereslet és kínálat összhangja zavartalan legyen.

Nagyterületi erdőleltározás a Szombathelyi Erdőgazdaság területén

KIRÁLY LÁSZLÓ — FEJES JÓZSEF — BENCZE TIBOR

Bevezetésképpen szóljunk néhány szót a *nagyterületi leltározásokról általában*.

Az erdőrendezés célja: biztosítani a népgazdaság erdőállományának népünk távlati céljaival összehangolt fejlődését („erdőállomány” alatt a „faállomány” analógiájára az erdők összességét értjük).

Az *erdőrendezés* mint gyakorlati tevékenység, hazánkban a következőket foglalja magába:

1. *alapisinformációkat* ad az erdőgazdálkodáshoz.

Ezek az információk:

- a) az erdők állapotára vonatkozó adatok a gazdasági tervezés és a gazdálkodás alátámasztására (Erdőleltár),
- b) *közép- és hosszútávú tervek* a gazdálkodás irányának meghatározására (Erdőrendezési tervek),

2. *hatósági kereteket* szab a gazdálkodó szervek számára (Keretszámok),

3. *felügyel* a tervek teljesítésére, a hatósági keretek betartására, az erdőben végbemenő változások pontos *nyilvántartása* és azok adatainak beható *elemzése* alapján.